
Галацька В. Л.

Український державний університет науки і технологій (м. Дніпро, Україна)

Філіпенко В. В.

Європейський медичний університет ЄМУ (м. Дніпро, Україна)

НАУКОВА ФІЛОЛОГІЧНА ПЕРІОДИКА У ФОНДАХ БІБЛІОТЕК ОБЛАСТІ: КОГНІТИВНО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Філологічна наукова періодика сучасної України фахово інтерпретує проблеми розвитку лінгвістики та літературознавства, підтримує інтермедіальний підхід до наукових явищ, переосмислює фольклорно-етнологічні, культурологічні засади розвитку сучасної гуманітаристики. Автори аналізують з проблемно-тематичної точки зору провідні наукові видання України («Слово і час», «Українська народна творчість та етнологія»), визначають стильові ознаки друкованих видань.

Ключові слова: періодика; тематичні розділи; фольклор; стиль видання; бібліотека; фонд

Galats`ka V. L.

Ukrainian State University of Science and Technologies (Dnipro, Ukraine)

Filipenko V. V.

European Medical University (Dnipro, Ukraine)

SCIENTIFIC PHILOLOGICAL PERIODICALS IN THE LIBRARIES OF THE REGION: COGNITIVE AND CULTURAL POTENTIAL

Philological scientific periodicals of modern Ukraine professionally interpret the problems of the development of linguistics and literary studies, support an intermedial approach to scientific phenomena, and rethink the folklore-ethnological, cultural foundations of the development of modern humanities. The authors analyze the leading academic publications of Ukraine ("Slovo i chas" ("Word and time"), "Ukrains`ka narodna tvorchist´ ta etnologia" ("Ukrainian Folk Art and Ethnology") from a problem-thematic point of view, and determine the stylistic features of printed publications.

Keywords: periodicals; thematic sections; folklore; publication style; library; fund

У сучасному глобалізованому житті України увага до друкованих видань наукового та художньо-пізнавального спрямування помітно знижена. Їх активно витісняють інтернет-ресурси. Суворі воєнні реалії також накладають свій відбиток на соціокультурну ситуацію в країні. Наукова періодика філологічного профілю, яка успішно презентувала новітні гуманітарні ідеї, переживає сьогодні не кращі часи. Це стосується профільних видань НАН України «Слово і час» (Інститут літератури НАНУ), «Народна творчість та етнологія» (Інститут фольклору, мистецтвознавства та етнології НАНУ ім. М. Рильського), художніх часописів «Всесвіт», «Дніпро», «Кур`єр Кривбасу» та ін.

З початком Української незалежності ці часописи помітно оновили проблемно-тематичний зміст, звертаючись до «білих плям» в історії українського письменства (журнал «Слово і час»), опрацювання архівних матеріалів, які раніше не були доступними для специфічної читацької аудиторії (викладачі та студенти-гуманітарії). Прикметно, що цей авторитетний академічний часопис має свій стриманий стиль видання, який «оживляють» вкладки з репродукціями відомих картин українських художників. Він презентований у фондах Дніпропетровської обласної публічної бібліотеки імені Першовчителів Кирила та Мефодія (відділ періодики). Нові друковані номери за 2024-й рік засвідчують високу цінність наукових статей та рецензій, оприлюднюють інтермедіальні підходи до вивчення літературного процесу (статті Т. Гундорової, О. Бороня, Я. Поліщука та ін.) Через нестачу коштів на передплату друковані екземпляри філологічних часописів, починаючи з 2014-го року, відсутні у фондах бібліотек Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Дніпровської міської бібліотеки, бібліотек більшості вишів області. Варто зауважити, що дослідники середнього та старшого покоління традиційно віддають перевагу друкованим числам журналів, а студенти та представники молодого покоління науковців – електронним носіям наукової інформації.

Незамінним науковим джерелом у становленні національної ідентичності ще в застійні часи й до перших днів Незалежності виступав часопис «Українська народна творчість та етнографія». У 1995-му році з'явився новий часопис «Матеріали до української етнології», заснований Інститутом фольклору, етнології та мистецтвознавства НАНУ. Він має фірмовий стиль, оригінальну верстку та презентацію наукових матеріалів. Ілюстративно часопис є цікавим, раритетним, представляючи світлини народних строїв мешканців різних регіонів України XIX–XX ст. Лише у відділі періодики Дніпропетровської обласної публічної бібліотеки імені Першовчителів Кирила і Мефодія презентований цей часопис повно, включаючи й два останні числа 2024-го року. Для дослідників народної культури Придніпров'я, студентів мистецьких навчальних закладів це неоціненно багатий матеріал, який утілює історію становлення української національної ідентичності в народних звичаях та обрядах, науковому аналізі народних промислів, оглядах та рецензіях на вагомні наукові розвідки в галузі фольклористики, культурології, мистецтвознавства. Так, в останньому, другому числі часопису авторитетні дослідники: Л. Мушкетик у статті «Етичні ідеї та риси менталітету українців у працях учених минулого й сучасності», Н. Лисюк у статті «Символічно-культурні риси воєнних

реалій в Україні» та ін. загострили увагу на концептуальних засадах української ментальності, шляхах подолання комплексу меншовартості.

Цікава й науково спроможна рубрика часопису «З архівних джерел» подає цінні матеріали для істориків, дослідників народних традицій, звертаючи увагу на багату культурну спадщину українства, наприклад, «Народні звичаї та обряди на Житомирщині, Херсонщині, Криворіжжі та в інших місцевостях (1927–1928 р.р.)»

Таким чином, спеціалізовані філологічні видання, презентовані у фондах бібліотек області, сприяють формуванню національноцентричного світогляду читачів, гуманітарного кругозору, фахових компетентностей студентів, необхідних для становлення демократичного українського суспільства.